

Valsts kanceleja

NVO UN BRĪVPRĀTĪGO IESAISTE KRĪŽU PĀRVALDĪBĀ

(LOMAS, INSTRUMENTI UN SADARBĪBA KRĪZĒS)

2026.gads

KRĪZES VADĪBAS CENTRS

SANDRA ŠIMKUS

Eksperte krīzes pārvaldības jautājumos

Valsts kanceleja

Pasaule mainās — valsts pārvaldei jāspēj darboties jebkuros apstākļos

Ģeopolit. nestabilitāte

Starptautiskā
spriedze un Latvijas
robežreģiona
militārais risks

Hibrīd- apdraudējumi

Dezinformācija,
sabotāža, koordinēti
destabilizācijas
mēģinājumi

Kiber- uzbrukumi

Valsts iestādes ir
prioritāri mērķi. Nav
jautājums vai — bet
kad

Pandēmija

Masveida personāla
nepieejamība un
veselības sistēmas
pārslodze

Klimata pārmaiņas

Plūdi, vētras,
enerģijas krīzes —
arvien biežāk un
intensīvāk

Neviens no šiem apdraudējumiem nav hipotētisks. Latvija vai tās kaimiņvalstis ir katru no tiem pieredzējušas pēdējo desmit gadu laikā. Ministriju uzdevums — plānot gatavību pirms, nevis improvizēt laikā.

Valsts kanceleja

V I S A P T V E R O Š Ā V A L S T S A I Z S A R D Z Ī B A

Kāpēc katrs ir daļa no sistēmas

Militārā aizsardzība

NBS + NATO
kollektīvā aizsardzība

Valsts pārvaldības noturība

Ministrijas, iestādes,
dienesti pašvaldības,

Sabiedrības un tautsaimniecības noturība

Kritiskā infrastruktūra
privātais sektors

Pilsoniskā gatavība

NVO + brīvprātīgie
indivīds + kopiena

Integrēta visu
apdraudējumu
pieeja

All hazards

Visas
sabiedrības
pieeja

Whole of society

Visas valdības
pieeja

Whole of government

Valsts kanceleja

KĀPĒC NVO KRĪŽU PĀRVALDĪBĀ?

Klātbūtne kopienā

NVO darbojas vietējā līmenī — pazīst neaizsargātās grupas, kurām valsts dienesti var nesasniegt krīzes pirmajās stundās.

Ātrums un elastība

Brīvprātīgo mobilizācija notiek ātrāk nekā valsts procedūras. NVO var reaģēt, pirms formālie mehānismi ir aktivēti.

Uzticamība sabiedrībā

Cilvēki bieži uzticas NVO vairāk nekā valsts iestādēm — tas ir kritiski dezinformācijas un psiholoģiskā atbalsta kontekstā.

Specializētas spējas

Veselības aprūpe, psiholoģiskais atbalsts, bērnu un sociālā aprūpe, pārtika — jomu ekspertīze, ko valsts nevar dublēt.

Resursu papildināšana

Ukrainas pieredze rāda: NVO un brīvprātīgie ir neatņemama valsts noturības sastāvdaļa, ne tikai papildinājums.

Informācija uz vietas

NVO bieži ir pirmie, kas konstatē vajadzības un dod atgriezenisko saiti ministriju lēmumu pieņēmējiem.

Valsts kanceleja

NVO LOMA PA KRĪZES POSMIEM

Funkcija / Joma	0–72 h AKŪTĀ REAĢĒŠANA	4.–14. diena PLĀNVEIDA REAĢĒŠANA	3.–4. nedēļa STABILIZĀCIJA	1–3 mēneši ATJAUNOŠANA
Humānā palīdzība un pamatpakalpojumi	Pārtikas izdāle, naktsmītnes mazaizsarg. grupām, iedzīvotāju informēšana	Regulāra pārtikas un higiēnas preču piegāde, kara bēgļu reģistrācija	Pakalpojumu atjaunošana — bērniem, gados vecākiem, personām ar invaliditāti	Ilgtermiņa sociālie pakalpojumi, kopienu atjaunošana
Psiholoģiskais atbalsts	Pirmā psiholoģiskā palīdzība evakuēto uzņemšanas centros	Psihologa atbalsts ārkārtas personālam, cietušajiem, bēgļiem	Traumu apstrāde — indivīdi un kopienas, garīgās veselības resursi	Rehabilitācija, atgriešanās kopienas dzīvē, noturības stiprināšana
Meklēšana, glābšana, evakuācija	Brīvprātīgo glābšanas komandas kopā ar VUGD; pirmā palīdzība	Evakuēto transportēšana, cilvēku plūsmu koordinācija	Palīdzība atgriešanās organizācijā, bīstamo objektu marķēšana	Gatavības paaugstināšana — apmācības, infrastruktūras novērtēšana
Informācija un dezinformācija	Uzticamas info izplatīšana kopienās; bauminieku apkarošana	Medijasitprasmes atgādinājumi, NVO paziņojumi kā informācijas kanāls	Koordinācija ar valsti: vienota ziņojumu vide, atgriezeniskā saite	Sabiedrības noturības pret dezinformāciju stiprināšana — ilgtermiņā
Koordinācija ar iestādēm	Ziņošana ministrijai par vajadzībām uz vietas (72 h laikā)	Regulāri kontaktpunkti ar pašvaldību un ministriju DNVK	Iesaiste pēcincidenta novērtēšanā; priekšlikumi nākamajam ciklam	Iekļaušana nākamā DNP/NNP plānošanā kā atzīts resurss

Valsts kanceleja

SISTĒMA: KRĪZE → KATASTROFA → INCIDENTI — NVO LOMA KATRĀ LĪMENĪ

	Sistēmas struktūra (pēc NDL/CAKPL)	NVO iesaiste
STRATĒĢISKAIS LĪMENIS	Sistēmas dalībnieki: MK → Krīzes vadības centrs → KVC platformas	NVO funkcija šajā līmenī: NVO koordinācija nacionālā līmenī caur KVC (NVO kā nozares resursa operators)
OPERACIONĀLAIS LĪMENIS	Sistēmas dalībnieki: Ministrijas → Padotības iestādes → Pašvaldības	NVO funkcija šajā līmenī: NVO iekļautas nozaru noturības plānos Spēju reģistrs
TAKTISKAIS LĪMENIS	Sistēmas dalībnieki: Operatīvie dienesti + Fiziskas/juridiskas personas + Nevaldības org.	NVO funkcija šajā līmenī: NVO tieši uz vietas — humānā palīdzība, glābšana, psiholoģiskais atbalsts (0–72h)

NDL = Nacionālās drošības likums | CAKPL = Civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas likums

Valsts kanceleja

KRĪZES VADĪBAS CENTRS — LOMA VALSTS NOTURĪBAS SISTĒMĀ

NDL 22.⁵ pants — Krīzes vadība:

Situācija, kad katastrofa var radīt vai ir radījusi tādus apstākļus, kas neļauj to pārvaldīt ar civilās aizsardzības sistēmas pasākumiem. "Pārņemt krīzes vadību" nozīmē pārņemt politisko un stratēģisko lēmumu koordināciju valsts līmenī.

Miera laikā — KVC plāno un koordinē

- Koordinē nozaru DNP/NNP izstrādi un izvērtēšanu
- Uztur Nacionālo risku katalogu
- Organizē MK locekļu apmācības
- Koordinē valsts mēroga mācības
- Sadarbojas ar NATO, ES un alianses partneriem
- Veic sistemātisku risku un apdraudējumu monitoringu

Krīzē — KVC pārņem stratēģisko koordināciju

- Konsultē MK un MP krīzes vadībā (NDL 22.⁵)
- Sagatavo priekšlikumus par ārkārtējo situāciju
- Koordinē starpnozaru apdraudējumu pārvaldību
- Identificē un mobilizē resursus
- Sniedz atbalstu valsts un pašvaldību institūcijām
- Nodrošina pēckrīzes izvērtējumu

Ministrijas divas lomas — divi plānošanas slāņi

Valsts kanceleja

Vai ministrija var darboties krīzē kā IESTĀDE?

1. SLĀNIS — ORGANIZĀCIJA

Ministrija kā iestāde

Darbības nepārtrauktības plānošana - ko darīt, ja iestājas apdraudējums

Darbības nepārtrauktības vadības komanda - kas pieņem lēmumus krīzē

Ietekmes analīze - kuras funkcijas ir kritiskas, kādas atkarības

IKT noturība - rezerves sistēmas, datu dublēšana, kiberdrošība

Mācības - regulāra testēšana — vai plāns darbojas praksē

Atbild: Valsts sekretārs

Vai nozare var darboties krīzē bez ministrijas vadības?

2. SLĀNIS — NOZARE

Ministrija kā nozares vadītāja

Nozares noturības plānošana - nozares kopējā gatavība krīzei

Minimālie pakalpojumu apjomi - ko iedzīvotājiem garantēt krīzē

KI kartēšana - kritiskās infrastruktūras operatori — kas nodrošina nozares funkcijas

Uzraudzība - vai padotības iestādes un operatori ir gatavi?

Atkarības - ko nozare saņem no citām? Ko citas saņem no tās?

Atbild: Ministrs

Krīzes situācijā ministrija papildus pašas darbības nepārtrauktības pasākumu aktivēšanai vienlaikus pilda nozares koordinatora funkciju. Šīs divas lomas var radīt resursu konfliktu — tāpēc tās plānojamas jau iepriekš. Tāpēc paralēli ministrijas darbības nepārtrauktības pasākumiem katra ministrija izstrādā nozares noturības pasākumus.

Valsts kanceleja

INTEGRĀCIJA NOZARES DARBĪBAS NEPĀRTRAUKTĪBAS NODROŠINĀŠANĀ — PRAKTISKIE INSTRUMENTI

01

NVO spēju reģistrs

- Organizācija, specializācija, ģeogrāfiskā klātbūtne
- Pieejamie cilvēkresursi un materiālie resursi
- DNP statuss un ārkārtas kontaktpersona
- Saistītās vajadzību kategorijas (BLR)

02

Palīdzības līgumu veidne (pēc LT 17. p.)

- Slēdzami miera laikā — aktivācijas mehānisms krīzē
- Definēts darba apjoms, atbildes laiks, kompensācija
- Ietver NVO spēju pārbaudi un apmācību prasības
- Iebūvēts incidentu ziņošanas pienākums

03

NVO loma ministrijas mācībās

- Iekļaut kā dalībniekus tabletop scenārijos reizi gadā
- Scenāriji: masveida evakuācija, pandēmija, hibrīdapdraud.
- Testēt aktivācijas ātrumu un saziņas kaskādi
- Apkopot secinājumus NNP atjaunināšanai

04

Koordinācija krīzes laikā

- NVO koordinators — konkrēts kontaktpunkts DNVK
- Regulāri situācijas ziņojumi no NVO uz ministriju
- NVO un ministriju krīžu pārvaldnieki — atsevišķs kanāls
- Eskalācija uz Valsts kanceleju, ja NVO nepietiek

Valsts kanceleja

LATVIJAS SITUĀCIJA UN IETEICAMAIS MODELIS

⚠️ Risināmie jautājumi

- NVO nav formāli iekļautas ministriju DNP/NNP kā resurss
- Nav vienota NVO spēju reģistra vai kataloga
- Iekšlietu ministrija ir izstrādājusi vadlīnijas pašvaldībām, bet ministriju līmenī trūkst sistēmas
- Nav standarta palīdzības līgumu veidņu starp ministrijām un NVO
- NVO parasti mobilizējas ad hoc — bez iepriekšējas plānošanas vai mācībām
- Finansēšanas mehānisms NVO krīzes izdevumiem nav definēts

✅ Ieteicamais modelis (pēc Lietuvas parauga)

- NVO kā atzīts resurss ministriju NNP — ar konkrētām funkcijām katrā krīzes posmā
- Brīvprātīgo resursu koordinators (BRK) iecelta amatpersona katrā ministrijā
- Palīdzības līgumi ar NVO — sagatavoti miera laikā, aktivēti pēc vajadzības
- NVO spēju reģistrs — spējas, resursi, ģeogrāfija, kontaktpersonas
- Kopējas mācības reizi 2 gados — NVO iesaistītas ministriju tabletop scenārijos
- Izdevumu kompensācija — valdība nosaka kārtību MK noteikumu līmenī

Valsts kanceleja

SECINĀJUMI UN NĀKAMIE SOĻI

1

NVO nav papildinājums — tas ir sistēmas elements. ES, NATO un Lietuvas pieredze rāda: NVO integrācija nav labā griba, bet valsts noturības priekšnoteikums.

2

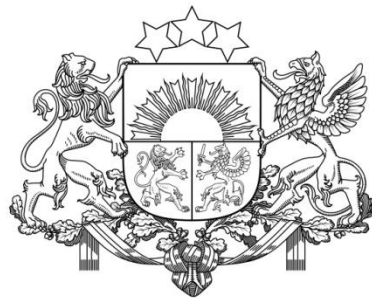
Ministrijas NNP (2. slānis) ir pareizā vieta NVO integrācijai — K sadaļa (kritiskās infrastruktūras katalogs) jāpaplašina ar NVO kā pakalpojumu nodrošinātājiem.

3

Palīdzības līgumi ir atslēgas instruments. Lietuvas modelis: slēgt miera laikā, aktivēt krīzē — ne gaidīt, līdz krīze jau ir sākusies.

4

Koordinācija ir apgrūtinājums bez struktūras. BRK amatpersona un NVO spēju reģistrs ir minimālā prasība efektīvai sadarbībai.

Valsts kanceleja

Paldies!